ਰਾਜਸਥਾਨ ਦਾ ਰਾਜ

ਬਨਾਮ

ਸਾਹੀ ਰਾਮ

(ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ .1497/2019')

ਸਤੰਬਰ 27,2019

[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ ਅਤੇ ਵਾਈਨ ਸਰਨ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985:

ਐਸ 8 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ ਐਸ. 15 – ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ-ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ-ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਘਾਤਕ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਥਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ-ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ-ਆਯੋਜਿਤਃ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਜੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜ਼ਬਤ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ-ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਰੱਖਿਆਃ 1. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ15 ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭੁੱਕੀ ਦੇ 7 ਥੈਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਥੈਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ 500 ਗ੍ਰਾਮ ਭਾਰ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ 3500 ਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚੋਂ 500 ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਦੋ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ 2500 ਗ੍ਰਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਥੈਲੀ ਵਿੱਚ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਏ, ਬੀ ਅਤੇ ਸੀ ਮਾਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੈਗ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਸ. ਬੀ. ਟੀ.-5 ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੈਮੋ' ਤੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਦਸਤਖਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂ ਉਹ ਜ਼ਬਤ ਮੈਮੋ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ

223 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਭਾਰ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਲਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।

2. ਜੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜ਼ਬਤ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ, ਸਮੱਗਰੀ ਇੰਨੀ ਭਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 7 ਥੈਲਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰ 223 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੂਰੀ ਥੋਕ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਲਏ ਗਏ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਮੂਨੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਸੀਲਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਸਨ, ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1497/2019

2015 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 774 ਵਿੱਚ ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਖੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ ਮਿਤੀ 07.04.2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸਤੇਂਦਰ ਕੇ. ਆਰ., ਮਿਲਿੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਵਕੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਜੇ.

1. ਮੰਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ 2015 ਦੀ ਐੱਸ. ਬੀ. ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 1 ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

3. 20.06.2006 'ਤੇ ਸਰੋਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ' ਤੇ ਕਿ ਇੱਕ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੇ ਤਾਵੇਰਾ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ.RJ27-TC-0323 ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਤੂੜੀ ਨਾਲ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜੋਧਪੁਰ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਤੁਰੰਤ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭੇਜੀ ਗਈ।

4. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਟੀਮ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਨਿੰਬਹੇਰਾ ਨੇੜੇ ਰੇਲਵੇ ਕਰਾਸਿੰਗ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਚਮਨ ਲਾਲ ਨਾਮ ਦੇ ਦੋ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਚਾਂ ਵਜੋਂ ਜੁੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ 9:40 ਵਜੇ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਨੀਮਚ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਦੋ ਸਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੋਹਨ ਅਤੇ ਕਨ੍ਹਈਆ ਲਾਲ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਾਹਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਸੀਟ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੱਤ ਥੈਲੇ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਪਾਏ ਗਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੁੱਲ ਭਾਰ 223 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਸੀ। ਹਰੇਕ ਥੈਲੇ ਵਿੱਚੋਂ 500 ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਦੋ ਨਮੂਨੇ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦੋ ਨਮੂਨੇ ਸੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। 2500 ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਬਾਕੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਥੈਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਗਭਗ 223 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਭਾਰ ਦੇ ਥੈਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੰਚਨਾਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਸਨ।

5. ਜਾਂਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਤੇ ਸੋਹਨ ਅਤੇ ਕਨ੍ਹਈਆ ਲਾਲ ਵਿਰੁੱਧ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਤੇ 15 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਿਮਲਾ, ਵਾਹਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਪੱਪੂ ਰਾਜਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਚ ਲੰਬਿਤ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਈ. ਡੀ. 1 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੋਹਨ ਅਤੇ ਕਨ੍ਹਈਆ ਲਾਲ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਫਰਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

6. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਅਠਾਰਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਥਾਣਾ ਨਿੰਬਾਹੇੜਾ ਤੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ 15 ਸੁਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾਃ -
“..... ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਸੀਟ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚਿੱਟੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਥੈਲੇ ਸਨ ਜੋ ਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਟੀਮ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੁੰਘਿਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭੁੱਕੀ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਭੁੱਕੀ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚੋਂ ਥੈਲੇ ਕੱਢੇ ਗਏ, ਸਾਰੇ ਥੈਲਿਆਂ ਦਾ ਤੋਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਫਿਰ 7 ਥੈਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 223 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਭੁੱਕੀ ਪਾਈ ਗਈ, 500 ਗ੍ਰਾਮ ਭੁੱਕੀ ਹਰ ਥੈਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ 3500 ਗ੍ਰਾਮ ਨਿਕਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 500 ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਦੋ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਪੈਕੇਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਥੈਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਏ ਮਾਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਬੀ ਮਾਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਬਾਕੀ 2500 ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀ ਮਾਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

“.....ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਹੀ ਰਾਮ, ਸੋਹਨ, ਕਨ੍ਹਈਆ ਲਾਲ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 52 ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਅੱਜ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਗਵਾਹ ਕਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟਿਸ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ ਪੀ-1 ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਈ ਤੋਂ ਐੱਫ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਸੀ ਤੋਂ ਡੀ ਤੱਕ ਹਨ, ਚਮਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟਿਸ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ ਪੀ-17 ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਈ ਤੋਂ ਐੱਫ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ, ਅਤੇ ਚਮਨ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਸੀ ਤੋਂ ਡੀ ਤੱਕ ਹਨ। ਧਾਰਾ 50 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਹੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟਿਸ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ ਪੀ-2 ਹੈ, ਧਾਰਾ 50 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਸੋਹਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟਿਸ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ ਪੀ-3 ਹੈ, ਧਾਰਾ ਏ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਕਨ੍ਹਈਆ ਲਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟਿਸ ਹੈ। 50 ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ ਪੀ-4 ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਈ ਤੋਂ ਐੱਫ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਜੀ ਤੋਂ ਐੱਚ ਤੱਕ ਹਨ. ਭੁੱਕੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੈਮੋ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ ਪੀ-5 ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਈ ਤੋਂ ਐੱਫ ਤੱਕ ਹਨ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਜੀ ਤੋਂ ਐੱਚ, ਆਈ ਤੋਂ ਜੇ, ਕੇ ਤੋਂ ਐੱਲ ਤੱਕ ਹਨ। 7. ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਸਬੰਧਤ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਕੇਸ ਨੰਬਰ 2, ਚਿਤੌੜਗੜ੍ਹ ਨੇ ਮਿਤੀ (ਆਈ. ਡੀ. 1) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਤੇ 15 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮ ਮਿਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ-ਜਿਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਝੱਲਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਣਵਾਈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਃ -

“.....ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੁੱਲ 223 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਡੋਡਾਚੁਰਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੇਤੰਨ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨੰ. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਹੀ ਰਾਮ ਵਿਰੁੱਧ ਆਰ. ਜੇ. 27-ਟੀ. ਸੀ.-0323 ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਡੋਡਾਚੁਰਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ”

8. ਪੀੜਤ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 2015 ਦੀ ਐੱਸ. ਬੀ. ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ .774 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਾਮਲ ਭਾਵ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਰਜਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ 223 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਵਰਜਿਤ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਸਿਰਫ ਦੋ ਨਮੂਨੇ-ਪੈਕੇਟ ਅਤੇ ਢਾਈ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਭਾਰ ਦੇ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਤੂੜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਬੈਗ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਰੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂਰ ਆਗਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ 2, ਜਿਤੇਂਦਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 3, ਅਸ਼ੋਕ ਉਰਫ ਡਾਂਗਰਾ ਜੈਸਵਾਲ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 4 ਅਤੇ ਵਿਜੈ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾਃ -

“.... ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਦੱਮਲ ਦੀ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਇਸ ਨਿਰਨਾਇਕ ਸਿੱਟੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਥਿਤ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਦਾਮਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਲਈ ਕਥਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਰੱਦ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ”

ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

9. ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸੌਰਭ ਅਜੈ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ।

10. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

11. ਜਿਤੇਂਦਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 3 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 4 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਃ

“4. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਿਤੇਂਦਰ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਚਰਸ ਅਤੇ ਜਿਤੇਂਦਰ ਦੀ ਮਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਸ਼ੀਲਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਗਾਂਜਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ”

ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀਃ

“6. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਸਥਿਰ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਕਥਿਤ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਚਰਸ ਅਤੇ ਗਾਂਜਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਬੂਤ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਵਸਤੂਆਂ ਵਜੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧ

ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੰਚਨਾਮਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਉੱਤੇ ਪਏ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਚਾ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਜਤਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਪੰਚਨਾਮਾ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੁਝਾਅ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਦੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਣ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਪੰਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਰ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੋ ਹੋਰ ਤੱਥ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ। ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਦਾਤੀਆ ਦੁਆਰਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਟੇਟ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਲੈਬਾਰਟਰੀ, ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਦੀ ਮਿਤੀ 14-8-1999 ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚੌਕਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੱਤਰ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੱਤਰ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਲੜੀ ਨੰਬਰ 9 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਮੀ ਹੈ, ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ।

8. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੂਲ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚੋਂ ਧਾਰਾ 173 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਤਹਿਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਤੀ 3-10-1999 ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਕਾਲਮ 16 ਵਿੱਚ, ਸਿਰਲੇਖ "ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ", ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ., ਸਾਗਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ"। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਟੇਟ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਲੈਬਾਰਟਰੀ, ਸਾਗਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 30-8-1999 (ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ) ਮਿਤੀ ਦੀ ਹੈ। ਪੀ-17) ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇ ਗਏ ਪੈਕੇਟ 'ਏ', 'ਬੀ' ਅਤੇ 'ਸੀ' ਵਿੱਚ ਚਰਸ ਅਤੇ ਗਾਂਜਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਅਜੀਬ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 173 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਤਹਿਤ ਆਈ. ਡੀ. 1-1999 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ, ਜਿਸ' ਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਧਾਰਤ ਸੀ, ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਬਿਨਾਂ

ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੜ੍ਹਦੀ ਹੈ।

9. ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸੰਚਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। " (ਜ਼ੋਰ ਜੋੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ)

12. ਅਸ਼ੋਕਾਲੀਆ ਦੇ ਡਾਂਗਰਾ ਜੈਸਵਾਲ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 4 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀਃ - "9. ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣਨਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਧਾਰਨ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਪਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਹਨ ਜੋ, ਜਦੋਂ ਇਕੱਠੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

10. ਕਥਿਤ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ 8-3-2005,11.45 ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਦਾਰਥ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਨੂੰ 10-3-2005 'ਤੇ ਡਰਾਫਟ, ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀ-31. ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ 12-3-2005 ਏ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਡਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਡਰਾਫਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਨ। ਡਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਨੂੰ 14-3-2005 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਨਮੂਨੇ ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ। 8-3-2005 ਦੀ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 14-3-2005 ਉੱਤੇ ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਤੱਕ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਮੂਨੇ ਕਿੱਥੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

11. ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਰਿਪੋਰਟ 21.03.2005 'ਤੇ ਆਈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਈ. ਡੀ. 1 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਥਿਤ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਆਈ. ਡੀ. 3' ਤੇ ਮਾਲਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਪਦਾਰਥ ਕਿੱਥੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

12. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਥਿਤ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਜੋੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। "

ਜਿਤੇਂਦਰ 3 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

13. ਵਿਜੈ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 5 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਜਿੱਠਿਆਃ -

“9. ਨੂਰ ਆਗਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 96, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ (ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਪੀ. 464)

“ 96. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹੈਰੋਇਨ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਤਿੰਨ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਭੌਤਿਕ ਸਬੂਤ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੇਰੋਈਨ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੁਢਲੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੂਰ ਆਗਾ ਕੇਸ 2 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 96 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਮੂਨੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ)

10. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਿਤੇਂਦਰ ਕੇਸ 3 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਕਥਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਬੂਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਕਿ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਪੰਚ ਗਵਾਹ ਮੁਕਰ ਗਏ ਹੋਣ। ਦੁਬਾਰਾ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਥਿਤ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ

ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਜੋੜ਼ਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

12. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭੂਰੇ ਖੰਡ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਭੂਰੇ ਖੰਡ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਏ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਗਵਾਹ (ਪੀਡਬਲਯੂ 2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 3) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਭੂਰੇ ਖੰਡ ਦੀ ਜ਼ਬਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹਨ। " (ਜ਼ੋਰ ਜੋੜ਼ਿਆ ਗਿਆ)

14. ਵਿਜੈ ਪਾਂਡੇ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 6 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 30 ਜੁਲਾਈ, 2019 ਦੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਮੂਨਿਆਂ ਅਤੇ ਟੈਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਜੈ ਜੈਨ 5 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਉੱਤੇ ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਜੋੜ਼ਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਦਾਰਥ ਸੀ। ਸਬੰਧਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਮਿਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨਃ

“8. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਨਾਲ ਜੋੜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਿ ਟੈਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਮੂਨਾ ਸਹਿ-ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਜੈ ਜੈਨ 5 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈਃ

10. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਿਤੇਂਦਰ ਕੇਸ 3 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਕਥਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਬੂਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਕਿ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਪੰਚ ਗਵਾਹ ਮੁਕਰ ਗਏ ਹੋਣ। ਫਿਰ ਤੋਂ, ਅਸ਼ੋਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਕਥਿਤ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਜੋੜ਼ਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। "

(ਜ਼ੋਰ ਜੋੜ਼ਿਆ ਗਿਆ)

15. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਲਾਭ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਿਤੇਂਦਰ 3 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 7 ਤੋਂ 9 ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸ਼ੋਕ 4 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਪੈਰਾ 11) ਅਤੇ ਹੋਰ ਤੱਥ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਜੋੜ਼ਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, (ਪੈਰਾ 12) 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਜੈ ਜੈਨ 5 ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਮੱਗਰੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇੱਕ ਚੁਕਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਸਨ। ਵਿਜੈ ਪਾਂਡੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਜੋੜ਼ਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

16. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜ਼ਦੇ ਹੋਏ, ਪੀਡਬਲਯੂ 15 ਸੁਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭੁੱਕੀ ਦੇ 7 ਥੈਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਥੈਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ 500 ਗ੍ਰਾਮ ਭਾਰ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ 3500 ਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚੋਂ 500 ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਦੋ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ 2500 ਗ੍ਰਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਥੈਲੀ ਵਿੱਚ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਏ, ਬੀ ਅਤੇ ਸੀ ਮਾਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੈਗ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਸ. ਬੀ. ਟੀ.-5 ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੈਮੋ' ਤੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਧੋਖਾਧੜ੍ਹੀ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਦਸਤਖਤ

ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂ ਉਹ ਜ਼ਬਤ ਮੈਮੋ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ 223 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਭਾਰ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੱਥ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।

17. ਜੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜ਼ਬਤ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਇੰਨੀ ਭਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 7 ਥੈਲਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰ 223 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੂਰੀ ਥੋਕ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਲਏ ਗਏ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਮੂਨੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਸੀਲਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਸਨ, ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

18. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸਿੱਟਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਥਿਰ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 01.08.2015 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਤੇ 15 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 10 ਸਾਲ ਹੈ।

ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

19. ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

20. ਅਸੀਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਸਬੰਧਤ ਥਾਣੇ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸਬੰਧਤ ਥਾਣੇ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਸਬੰਧਤ ਸੀਜੇਐਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।



Tarun Mehra

Advocate